

Handläggare

Fredrik Palm
Avdelningen för havsförvaltning
Fredrik.Palm@havochvatten.se

Datum 2024-04-25

Dnr 1909-22

Regeringen
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Genomförande av uppdrag att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen i Egentliga Östersjön och Bottniska viken

Redovisning av regeringsrapport; Lägesrapport #3, april 2024.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har genom regeringens beslut den 19 maj 2022, fått i uppdrag att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, i syfte att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur. Projektet ska genomföras i flera avgränsade försöksområden i förvaltningsområdena för sill- och strömmingsbestånden i Egentliga Östersjön och i Bottniska viken och omfatta de fartyg, oavsett flagg, som har fiskerättigheter i områdena. HaV ska därför inom ramen för projektet genomföra nödvändiga samråd med berörda EU-medlemsstater och vid behov med Europeiska kommissionen. Samråd ska även ske med berörda intressenter.

Uppdraget genomförs gemensamt av förvaltningsområdena fiskförvaltning och havsmiljöförvaltning, vilket bidrar till att stärka genomförandet av en ekosystembaserad havsförvaltning och stötta målet "hav i balans samt levande kust och skärgård" samt hållbart nyttjande i enlighet med den maritima strategin.

I enlighet med regeringsuppdraget ska myndigheten senast den 30 november 2022 och årligen från och med april 2023 lämna en lägesrapport om genomförandet av uppdraget till regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). HaV ska därefter senast den 30 april 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till regeringskansliet. HaV överlämnar härmed en tredje lägesrapport om genomförandet av uppdraget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av utredaren Fredrik Palm. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Mats Svensson, enhetscheferna Inger Dahlgren och Fredrik Lindgren, utredarna Max Vretborn, Jens Persson, Norbert Häubner, samt kommunikator Jeanette Frykner deltagit.

Anna Ledin

Fredrik Palm

Kopia till:
Klimat- och näringslivsdepartementet

Innehåll

1	Sammanfattning	4
1.1	Nulägesbeskrivning:	5
2	Uppdraget och dess beredning.....	6
2.1	Bakgrund.....	6
2.2	Uppdragsbeskrivning	7
2.3	Syfte och effektmål	8
2.4	Beroenden och yttre faktorer	9
2.4.1	Beroenden	9
2.4.2	Yttre faktorer.....	9
3	Plan för genomförande	15
3.1	Projektets fem faser samt genomfört, pågående och planerat arbete.....	15
3.1.1	Fas 1.....	15
3.1.2	Fas 2.....	16
3.1.3	Fas 3.....	17
3.1.4	Fas 4.....	17
3.1.5	Fas 5.....	18
3.2	Leverans överlämning	18
4	Organisation.....	19
4.1	Vetenskaplig kommitté	19
5	Samråd och dialog	20
5.1	Internationella samråd	20
5.1.1	Draft proposal.....	20
5.2	Nationella samråd och dialogmöten	20
6	Uppföljningsprogram.....	21
6.1	Påbörjade undersökningar	23
7	Kommunikation och rapportering.....	25

1 Sammanfattning

Genomförande av ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, görs av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i enlighet med uppdragsbeskrivningen från regeringen. Efter redovisning av uppdragets andra lägesrapport den 30 april 2023 har arbete gått in i en intensiv fas fokuserat på att upprätta försöksområden och säkerställa en heltäckande uppföljning.

De internationella samråden inleddes med Finland och Danmark den 27 oktober 2023 respektive 30 november 2023 genom ett uppstartsmöte (s.k. prekonsultation). Det första samrådet syftade primärt till att informera om regeringsuppdraget samt diskutera och inhämta synpunkter angående uppdragets utformning och planerade genomförande. Utifrån dessa diskussioner tog HaV fram ett första utkast som beskriver det vetenskapliga projektet i sin helhet (s.k. draft proposal). Detta förslag levererades till Finland och Danmark i slutet av 2023, där länderna ombads återkoppla med skriftliga kommentarer senast den 26 januari 2024. Med beaktande av inkomna kommentarer levererades ett reviderat utkast till draft proposal den 8 mars 2024. Ytterligare samråd med Finland och Danmark med syfte att diskutera reviderad draft proposal genomfördes därefter med Danmark och Finland i slutet av mars 2024.

Det av HaV framtagna draft proposal beskriver projektets genomförande och föreslagna fiskeregleringar. Underlaget är skrivet på engelska och beskriver bakgrunden till regeringsuppdraget utifrån beståndssituationer, kunskapsläge och hotbilder för aktuella sill/strömmingsbestånd. Utifrån det vetenskapliga projektets syften och mål beskrivs föreslagna försöksområden och juridiskt ramverk för föreslagna fiskeregleringar, samt förväntade effekter för kontroll och tillsyn. Möjliga resultat och effekter av det vetenskapliga projektet beskrivs utifrån det uppföljningsprogram som tagits fram i samarbete med SLU Aqua med stöd från projektets vetenskapliga kommitté.

Uppföljningsprogrammet syftar till att förstå och utvärdera effekterna av fiskeregleringar och för att öka kunskapen om sillens ekologi. Det är strukturerat i sex arbetspaket, och inkluderar undersökningar av abiotisk och biotisk information, fiskbestånd, genetik, fiske, samt säl och skarvförekomster, samt ekosystemeffekter. Metoderna omfattar bland annat hydroakustiska undersökningar, kustprovfiske, planktonanalys, genetiska och otolitkemiska studier, samt insamling av fiskeberoende data. Med en planerad budget på cirka 68 miljoner kronor över flera år representerar detta en omfattande forskningsinsats som förväntas öka kunskapen om sillens ekologi och roll i ekosystemet,

Under de kommande månaderna kommer myndigheten fortsatt genomföra internationella samråd så att myndigheten kan genomföra nödvändiga föreskriftsändringar och inrätta försöksområden. Under kommande året kommer regionala aktörer involveras för att ta till vara på regional och lokal kunskap i uppföljningen av projektet. Ytterligare möten med den vetenskapliga kommittén kommer ske under året med syfte att stödja projektet med sin expertis i genomförandet av uppföljningsprogrammet.

Genomförandet nyttjar pågående arbete inom pilotområden för ekosystembaserad förvaltning i Stockholms skärgård och Södra Bottenhavet som ingår i åtgärd 44 i Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 i enlighet med havsmiljöförordningen. Vi drar även nytta av andra pågående processer så som genomförandet av Jordbruksverkets och HaV:s Strategi för

Framtidens fiske och vattenbruk samt övriga projekt och uppdrag som är av relevans för uppdragets syfte och effektmål.

Genomförandet sker i fem faser:

Fas 1 Sammanställa data och information

Fas 2 Förslagslista och design av försöksområden

Fas 3 Synpunkter och korrigering av områden och design

Fas 4 Genomförande av vetenskapligt projekt

Fas 5 Utvärdering och förslag på förvaltningsåtgärder

En detaljerad beskrivning av fasernas omfattning och redovisning av fasernas status framgår av avsnitt 3.1.

1.1 Nulägesbeskrivning:

- Internationella samråd inleddes med Finland och Danmark den 27 oktober 2023 respektive 30 november 2023 genom ett uppstartsmöte (s.k. prekonsultation). Det första samrådet syftade primärt till att informera om regeringsuppdraget samt diskutera och inhämta synpunkter angående uppdragets utformning och planerade genomförande. Utifrån dessa diskussioner tog HaV fram ett första utkast som beskriver det vetenskapliga projektet i sin helhet (s.k. draft proposal). Detta förslag levererades till Finland och Danmark i slutet av 2023, där länderna ombads återkoppla med skriftliga kommentarer senast den 26 januari 2024. Med beaktande av inkomna kommentarer levererades ett reviderat utkast till draft proposal den 8 mars 2024. Ytterligare samråd med Finland och Danmark till syfte att diskutera reviderad draft proposal genomfördes därefter med Danmark och Finland i slutet av mars 2024.
- Som underlag till de internationella samråden har HaV tagit fram ett förslag som i sin helhet beskriver projektets genomförande och föreslagna fiskeregleringar, ett s.k. draft proposal. Underlaget är skrivet på engelska och beskriver bakgrunden till regeringsuppdraget utifrån beståndssituationer, kunskapsläge och hotbilder för aktuella sill/strömmingsbestånd. Utifrån det vetenskapliga projektets syften och mål beskrivs föreslagna försöksområden och juridiskt ramverk för föreslagna fiskeregleringar, samt förväntade effekter för kontroll och tillsyn. Möjliga resultat och effekter av det vetenskapliga projektet beskriv utifrån det uppföljningsprogram som tagits fram i samarbete med SLU Aqua med stöd från projektets vetenskapliga kommitté.
- Den 19 mars höll myndigheten ett samrådsmöte med berörda producentorganisationer angående potentiella konsekvenser för yrkesfisket till följd av etableringen av försöksområden. Mötet tillhandahöll relevant information för den kommande konsekvensutredningen, vilken kommer att inkluderas vid eventuella remissförslag till föreskriftsändringar

- Ett första introduktionsmöte med den vetenskapliga kommittén hölls den 22 maj 2023. Introduktionsmötet följdes upp av en workshop för att diskutera vetenskapliga underlag och möjliga förslag på försöksområden för genomförande av det vetenskapliga projektet. Workshopen ägde rum i Göteborg, den 14–15 juni 2023. Det hölls ytterligare en workshop den 21 november för att arbeta igenom förslag om uppföljning.
- SLU Aqua levererade den 5 maj 2023 ett första vetenskapligt underlag till grund för myndighetens beredning av förslag till lämpliga avgränsade försöksområden med påföljande fiskereglering. Leveransen är utformad som en uppdatering av det vetenskapliga underlag (SLU.aqua.2022. 2022.5.5-46) som levererades inför myndighetens redovisning av 2021 års regeringsuppdrag om att utreda hur fiskeregleringar kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra Egentliga Östersjön (dnr 1:2021). Underlaget innehåller analys av fiskets bedrivande inom svensk ekonomisk zon i centrala Östersjön och Bottniska viken och hur det förhåller sig till potentiella övervintringsområden. Vidare innehåller underlaget en kartläggning av potentiella övervintringsområden och analyserar, samt en sammanställning av pågående och tidigare provfisken av särskilt intresse för sill/strömming. Underlaget ger också nuvarande kunskapsläge beträffande genetiska analyser av sill och strömming i Östersjön.
- SLU Aqua levererade den 27 februari 2024 ett förslag till uppföljningsprogram. Underlaget beskriver uppföljning av effekter av föreslagna åtgärder men även nödvändiga undersökningar för att öka kunskapen om strömmingens/sillens ekologi och påverkan från andra faktorer än fiske. Förslaget har beretts internt på HaV och med den vetenskapliga kommittén. Så långt som möjligt har delar av uppföljningsprogram redan påbörjats under 2023 och 2024.
- Luleå tekniska universitet har fått i uppdrag att genomföra en studie som syftar till att kartlägga lokalt och regionalt yrkesfiskefiske för humankonsumtion i Östersjön. Studien genomförs med hjälp av en enkätstudie för att kartlägga hur fångsterna används, exempelvis hur mycket som säljs vidare till beredningsindustrin i andra företag och hur mycket som förädlas av fiskarna själva i annan affärsverksamhet. Studiens genomförande samordnas med "Blå värdekedjor i det småskaliga fisket" som är ett projekt som Jordbruksverket finansierar och som syftar till att göra liknande analyser av annat småskaligt fiske.

2 Uppdraget och dess beredning

2.1 Bakgrund

Sillen är en av de viktigaste arterna i Östersjöns näringsväv och för ett fungerande ekosystem. Både för ett långsiktigt hållbart fiske och ett friskt ekosystem är det viktigt att vidta åtgärder för att vända den negativa utveckling som observerats med nedåtgående trender för beståndens ålders- och storleksstruktur såväl som biomassa och täthet i svenska kustområden. De negativa trenderna har varit tydligast under den senaste tioårsperioden och är särskilt uttalade hos sill och

strömning över 18 cm. Rapporter om nedgång i sillfångster som redovisats av kustfiskare¹, stödjer bilden av nedgången av framför allt stor strömning inom svenska kustområden, eftersom kustfisket främst bedrivs riktat efter stora individer.

Bestånden av sill i Östersjön, liksom alla gränsöverskridande fiskbestånd inom EU, förvaltas gemensamt av EU:s medlemsländer i enlighet med den gemensamma fiskeripolitiken. Politikområdet baseras på gemensamma beslut, bl. a med avseende på TAC och kvoter, förvaltningsplaner och tekniska regleringar, då de bedöms vara mest effektiva för att bidra till måluppfyllelse. Varje EU-medlemsstat har sedan rätt att fördela fiskemöjligheter nationellt.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) beslutade 2021 om analyser och efterföljande åtgärder avseende ökat skydd av sill/strömning i Östersjön samt i Bottenhavet/Bottenviken (dnr 301–2021). Bakgrunden till analys- och åtgärdspaket var de nedåtgående trender som noterats för beståndet i centrala Östersjön. Det gällde framför allt nedgång i kondition och tillväxt men även minskade fångster och minskad förekomst av sill/strömning i kustnära områden. Analysen resulterade i att HaV tog fram ett åtgärdspaket som omfattade kunskapsunderlag och förslag på åtgärder. Delar av detta arbete har ingått i det regeringsuppdrag som HaV har rapporterat våren 2022 om att utreda hur fiskereglering kan utvecklas för att skydda kustlekande sillbestånd i norra Egentliga Östersjön. I redovisningen sammanfattar myndigheten tre typer av åtgärdsförslag avseende fiskereglering som resulterar i sänkt fiskeridödlighet, fiskeregleringar i tid och rum samt en översikt av åtgärder inriktade på ekosystemet i sin helhet. Även om uppdraget särskilt avsåg delområde 27 och 29 bedömde myndigheten att förslagen också var av relevans för övriga delar av Östersjön, däribland Bottniska viken².

HaV har arbetat inom samtliga av de områden som identifierades avseende förbättrat kunskapsunderlag. Under 2022 har myndigheten bl.a. fortsatt ett uppdrag om genetisk analys av strömmingsbestånd för att identifiera enskilda lekbestånd längs Östersjökusten och vidare har kunskapsunderlag beställts in kring läkemedelsresters påverkan på tillväxt och produktion samt klimatpåverkan på kommersiella fiskbestånd. Utöver dessa underlag har rättsliga utredningar genomförts, bl.a. för att utreda möjligheter och förutsättningar att vidta nationella åtgärder såväl som EU-gemensamma åtgärder inom ramen för havsmiljödirektivet och den gemensamma fiskeripolitiken. Detta utgör underlag som är av stor relevans för genomförandet av detta uppdrag.

2.2 Uppdragsbeskrivning

HaV har genom regeringens beslut den 19 maj 2022, fått i uppdrag att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, i syfte att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur. Projektet ska genomföras i flera avgränsade försöksområden i förvaltningsområdena för sill- och strömmingsbestånden i Egentliga Östersjön och i Bottniska viken och omfatta de fartyg, oavsett flagg, som har fiskerättigheter i områdena. HaV ska därför inom ramen för projektet genomföra nödvändiga samråd med berörda EU-medlemsstater och vid behov med Europeiska kommissionen. Samråd ska även ske med berörda intressenter.

¹ PO Kustfiskarna Bottenhavet. 2022-02-13. Rapport om strömmingsfiskets nedgång i Bottenhavet

² Redovisning av regeringsuppdrag att utreda hur fiskeregleringar kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra Egentliga Östersjön, Dnr 1-2021

HaV ska för dessa områden vetenskapligt följa upp och analysera vilka effekter de fiskerelaterade förvaltningsåtgärderna har på sill- och strömmingsbestånden både vad gäller utvecklingen av biomassa, bestånds- och populationsstruktur. Utpekandet av områdena ska beakta geografiska och regionala skillnader. Områdena ska även utgöra grund för analys av bland annat hur och i vilken utsträckning sillens och strömmingens utveckling när det gäller biomassa, bestånds- och populationsstruktur påverkas av miljöfaktorer och predation från fisk, fågel och säl för att därmed kunna utvärdera och stärka kunskapen kring orsakssamband i enlighet med en adaptiv förvaltning. Analysen ska även inkludera eventuella effekter av projektet på andra fiskarter, samhällsekonomiska effekter samt ekonomiska och sociala konsekvenserna för fisket och fiskberedningen. Analyserna ska samtidigt i sin helhet beakta andra förvaltningsåtgärder och andra orsakssamband.

Fiskeregleringen i försöksområdena ska utvärderas under uppdragets genomförande och upphöra senast vid återrapporteringen. Utifrån ovanstående analyser ska slutredovisningen innehålla förslag på eventuella påföljande fiskeregleringar eller åtgärder som inte är fiskerirelaterade. HaV ska inom respektive försöksområde kunna möjliggöra att ett visst yrkesfiske kan bedrivas. Sådan möjlighet bör kunna ges till försöksverksamhet, småskaligt fiske och det fiske som bedrivs av lokal eller regional betydelse och fiskar för direkt användning som livsmedel. Fiske ska dock endast tillåtas om syftet med det vetenskapliga projektet inte bedöms motverkas. Återrapporteringen ska innehålla en analys av konsekvenser av sådant fiske.

Genom 2023 års regleringsbrev till HaV utökade regeringen det pågående uppdraget att genomföra åtgärder som motsvarar att flytta ut trålgränsen till att omfatta resterande delar av det svenska territorialhavet. Området ska inkludera delområde 25 för att inkludera samtliga förvaltningsområden för sill och strömming i Östersjön, men exkludera Halland och Västra Götaland från uppdraget. Myndigheten ska även fortsatt genomföra nödvändiga samråd med berörda EU-medlemsstater och vid behov med Europeiska kommissionen. I uppdraget ingår att redovisa eventuella konsekvenser. Uppdraget ska delredovisas till regeringskansliet (blivande Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) senast i april 2023, därefter årligen i april och slutredovisas senast 30 april 2027.

HaV har redan innan regeringens utökning av uppdraget haft för avsikt att beakta samtliga delar av förvaltningsområdet för sill/strömming i centrala Östersjön (ICES delområde 25–27, 28.2, 29, 32). Det utökade uppdraget bedöms därför inte påverka hittills genomfört och planerat arbete inom uppdraget.

2.3 Syfte och effektmål

I syfte att främja god beståndsutveckling av sill och strömming i Egentliga Östersjön och Bottniska viken för att skapa förutsättningar för en ökad livsmedelsproduktion samt värna kustlekande bestånd av sill i Östersjön, är följande effektmål definierade för projektet:

Ge ökad kunskap om:

- Fiskerelaterade förvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen är en effektiv åtgärd för att få en positiv effekt för sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds och åldersstruktur.

- I vilken utsträckning sillens och strömmingens utveckling när det gäller biomassa, bestånds- och populationsstruktur påverkas av miljöfaktorer och predation från fisk, fågel och säl och på så vis stärka kunskapen kring orsakssamband.
- Förvaltningsåtgärdens effekt på andra fiskarter, samhällsekonomiska effekter, samt ekonomiska och sociala konsekvenser för fisket och fiskberedningen.

Ge förslag på:

- Eventuell fiskereglering eller andra icke-fiskerirelaterade åtgärder baserat på projektets resultat och syfte som kan leda till beständiga förvaltningsåtgärder och långsiktigt hållbara bestånd.
- Övriga nationella förvaltningsåtgärder för att utveckla en adaptiv ekosystembaserad havsförvaltning och uppnå målet om hav i balans samt levande kust och skärgård.

2.4 Beroenden och yttre faktorer

2.4.1 Beroenden

En direkt förutsättning för genomförande av uppdraget, i enlighet med regeringens beslut, är att myndigheten når en överenskommelse med berörda EU-medlemsstater om det vetenskapliga projektets utformning och genomförande. Processen förutsätter att myndigheten stegvis kan presentera stödjande underlag och tillräcklig information för berörda medlemsländer till grund för myndighetens argument. Dels för att motivera det faktiska behovet av att genomföra ett tidsbegränsade vetenskapligt projekt så som uppdraget är formulerat men också för att motivera förslag till försöksområden där reglering av pelagiskt fiske i tid och rum är en del av projektets genomförande och vetenskapliga design. Då oförutsedda faktorer kan komma att påverka dessa processer är det svårt att förutse och planera dessa moment utifrån förväntad arbetsinsats, tidsåtgång och utfall för dessa moment.

Genomförandet är beroende av tillgängliga forskarresurser för att säkerställa ett robust kunskapsunderlag som kan utgöra stödjande underlag för argument och överenskommelser om tillräcklig information för det vetenskapliga projektets utformning och genomförande i samband med nationella och internationella samråd.

Ett framgångsrikt genomförande av försöket kräver en stabil finansiering som skapar goda förutsättningar för löpande uppföljning och utvärdering inom ramen för det vetenskapliga projektet.

2.4.2 Yttre faktorer

Juridiska ramar

Beståndens storlek- och åldersfördelning utgör en viktig indikator för ett välmående bestånd där en högre andel stora och äldre individer skapar förutsättningar för att upprätthålla viktiga ekosystemfunktioner, främja lekbestånd och rekrytering samt motverka genetiska förändringar av storlek och ålder vid könsnognad. Utöver GFP:s nivåer för fiskeridödlighet i förhållande till MSY-mål behöver Sverige även förhålla sig till Havsmiljödirektivets kriterium om beståndets ålders- och storleksstruktur som måluppfyllelse/indikator för föreslagna åtgärder, vilken är införd i svensk

lagstiftning genom HVMFS 2012:18³ och miljökvalitetsnorm C3.3⁴, vilket också utgör ett motiv för uppdragets genomförande.

Om EU-medlemsstater ska införa begränsningar av fiskeverksamhet utanför sina territorialvatten, eller inom sitt territorialvatten i ett område där andra EU-medlemsstater har direkt förvaltningsintresse, behöver samråd ske med de EU-medlemsstater som berörs. Innan en EU-medlemsstat går vidare med att ta fram förslag till en åtgärd som berör fler EU-medlemsstater, är det praxis att EU-medlemsstaten visar på ett behov av åtgärder tillsammans med stödjande vetenskapliga underlag om förväntad effekt av föreslagna åtgärder. För att reglera fiske som berör områden och bestånd där fler EU-medlemsstater har förvaltningsintresse har HaV primärt bedömt att en regionalisering är att föredra, till exempel genom att införa delegerade akter enligt artikel 15 i den tekniska förordningen (EU) 2019/1241. Ett förfarande enligt artikel 15 resulterar i en gemensam EU-reglering som återfinns på samtliga EU-språk. Förfarandet möjliggör samtidigt för en adaptiv förvaltning om det framkommer nya vetenskapliga underlag som visar att fiskereglerande åtgärder behöver ändras. I Östersjön initieras denna process via det regionala forumet Baltfish som representeras av samtliga EU-medlemsstater med fiskemöjligheter i Östersjön. Arbetet sker genom framtagande av gemensamma rekommendationer vilket också bidrar till en transparent process. Med beaktande av tidigare erfarenheter är det samtidigt svårt att förutse tidsåtgång för samråd. Eventuella krav om nya vetenskapliga underlag kan tillsammans med den formella processen inför godkännande av en gemensam rekommendation dra ut på tiden till följd av bl.a. politiska prioriteringar och förändringar inom enskilda medlemsstater.

Vid tillämpning av juridiska ramar behöver myndigheten samtidigt beakta att regeringsuppdraget i första hand omfattar genomförande av ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt där en begränsning för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i tid och rum är en följd av projektets genomförande och vetenskapliga design. Begränsad tillgång till vetenskapliga underlag komplicerar möjligheten att visa på förväntad effekt av föreslagna åtgärder och frångår till viss del gällande praxis som normalt tillämpas vid framtagande av gemensamma rekommendationer och antagande av delegerad akt. Eftersom det vetenskapliga projektet har en begränsad tidsram är det mycket angeläget att hantera processen skyndsamt för att snarast besluta projektets implementering och genomförande. Tillämpningen av juridiska ramverk för att genomföra projektet och därmed begränsa fartyg som fiskar efter pelagiska arter inom föreslagna försöksområden behöver därav beaktas utifrån den process som bedöms mest effektiv i förhållande till projektets syfte, utformning och genomförande. Myndigheten föreslår därför att de regleringar som bedöms nödvändiga inom föreslagna försöksområden ska implementeras genom nationella åtgärder med stöd av artikel 19 i grundförordningen i områden utanför 12 nautiska mil (utanför territorialvattnet) samt artikel 20 i grundförordningen i områden inom 12 nautiska mil (inom territorialvattnet).

Artikel 19 Medlemsstaternas åtgärder som gäller fiskefartyg som för deras flagg eller personer som är etablerade på deras territorium

³ Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.

⁴ Miljökvalitetsnorm C3.3 Hållbart nyttjande av nationellt förvaltade arter; C3 Populationerna av alla naturligt förekommande fiskarter och skaldjur som påverkas av fiske har en ålders- och storleksstruktur samt beståndsstorlek som garanterar deras långsiktiga hållbarhet.

Ett förfarande enligt artikel 19 föreslås endast i områden utanför 12 nautiska mil där artikel 20 inte är tillämplig (se följande avsnitt). Genomförande av åtgärder enligt artikel 19 föreslås därför endast i delar av föreslagna försöksområden utanför 12 nautiska mil från mått från baslinjen.

Med stöd av artikel 19 i grundförordningen får medlemsstaterna anta åtgärder för bevarande av fiskbestånd i unionens vatten som enbart gäller fiskefartyg som för den medlemsstatens flagg. Sådana åtgärder måste vara förenliga med de mål som anges i artikel 2 i grundförordningen och minst lika strikta som åtgärder enligt unionsrätten. Myndigheten kan anta sådana åtgärder genom beslut om nationella föreskrifter efter ett remissförfarande enligt etablerad procedur. Eftersom åtgärder som antas i enlighet med artikel 19 endast gäller fiskefartyg som för medlemsstatens flagg, måste varje enskild medlemsstat genomföra motsvarande nationella åtgärder för att deras fartyg ska omfattas av samma bestämmelser inom föreslaget försöksområde.

Ett förfarande enligt artikel 19 är aktuellt inom föreslaget försöksområde i Bottenhavet där det bedöms nödvändigt att omfatta områden utanför 12 nautiska mil. Eftersom endast Sverige och Finland tilldelas fiskemöjligheter i Bottenhavet/Bottenviken förutsätter det en process där Finland inför motsvarande nationella åtgärder för de fiskefartyg som för finsk flagg.

Artikel 20 Medlemsstaters åtgärder inom tolv milsgränsen

Ett förfarande enligt artikel 20 föreslås för alla områden inom 12 nautiska mil i Bottenhavet och Centrala Östersjön. Detta kommer att omfatta delar av det föreslagna försöksområdet inom 12 nautiska mil från baslinjen i Bottenhavet och hela det föreslagna försöksområdet i Centrala Östersjön. Myndigheten kan anta sådana åtgärder genom beslut om nationella föreskrifter efter ett remissförfarande enligt etablerad procedur

Enligt artikel 20 i grundförordningen får en medlemsstat vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskbestånd och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystem inom 12 nautiska mil från dess baslinjer, förutsatt att unionen inte har antagit åtgärder för bevarande och förvaltning särskilt för detta område eller åtgärder som specifikt avser det problem som identifierats av den berörda medlemsstaten. Medlemsstaternas åtgärder ska vara förenliga med de mål som anges i artikel 2 och ska vara minst lika strikta som åtgärder enligt unionsrätten. Om bevarande- och förvaltningsåtgärder som ska antas av en medlemsstat riskerar att påverka fiskefartyg från andra medlemsstater, ska sådana åtgärder endast antas efter samråd med kommissionen, de berörda medlemsstaterna och de relevanta rådgivande nämnderna, om ett utkast till åtgärderna, vilket ska åtföljas av en motivering som bland annat visar att åtgärderna inte är icke-diskriminerande (artikel 20.2). För sådana samråd får den samrådande medlemsstaten fastställa en rimlig tidsfrist, vilken dock inte får vara kortare än två månader.

Det framgår av artikel 6.4 i grundförordningen att medlemsstaterna måste samordna mellan varandra innan de antar nationella åtgärder enligt artikel 20. Av skälen i preambel 41 i grundförordningen anges att åtgärderna inte får diskriminera unionsfiskefartyg från andra medlemsstater.

Inom 12 nautiska mil mått från baslinjen har Sverige begränsat tillträdet på ett sätt som innebär att endast Danmark och Finland får bedriva fiske. Rätten till tillträde till svenska vatten i detta område anges i bilaga I till grundförordningen, punkt 11. I centrala Östersjön och Bottenviken har Danmark och Finland tillträde att bedriva fiske in till fyra nautiska mil mått från baslinjen. Sverige

har i princip motsvarande rätt att bedriva fiske i danska och finska vatten. När fartyg med annan flagg fiskar i svenska vatten inom 12 nautiska mil definierar de bilaterala avtalen vilka regler de ska följa. Såväl avtalet med Finland som avtalet med Danmark om fiske inom 12 nautiska mil i Bottenviken och Mellersta Östersjön stadgar kuststatsjurisdiktion. Det innebär att varje fartyg ska följa den lagstiftning som genomförs av kuststaten förutsatt att lagstiftningen antas i enlighet med Unionsrätten. Dessutom har Sverige möjlighet att reglera fisket ut till fyra nautiska mil mätt från baslinjen, det vill säga i områden dit fiskefartyg från andra medlemsstater inte har tillträde. Medlemsstaterna måste informera kommissionen om de restriktioner som införts nationellt. Av 13 a § fiskelagen (1993:787) framgår även att tillträde till svenska vatten inom 12 nautiska mil endast är tillåtet för fartyg från andra medlemsstater, som fiskar på egen kvot, som har sådan rätt enligt bilaga I till den grundläggande förordning.

Omvärldsanalys och tillräcklig information baserat på bästa möjliga kunskap

Oberoende av process bedömer myndigheten att stödjande underlag baserat på bästa möjliga kunskap kontinuerligt behöver utarbetas och presenteras för att stödja argument och nå överenskommelser om tillräcklig information i den löpande processen med berörda medlemsländer. Dels för att motivera och enas om det faktiska behovet av att genomföra ett tidsbegränsade vetenskapligt projekt så som uppdraget är formulerat, men också för att motivera och enas om förslag till försöksområden där reglering av pelagiskt fiske i tid och rum är en följd av projektets genomförande och vetenskapliga design.

Under såväl nationella som internationella samråd behöver underlag utarbetas som bl.a. beskriver och motiverar föreslagna områden, förslag till fiskereglering inom områdena samt förväntade konsekvenser av dessa regleringar baserat på historiskt fiske inom områdena. I sammanhanget behöver myndigheten bedöma proportionalitet i förhållande till det vetenskapliga projektets syfte och utformning, behov av kontrollåtgärder för att säkerställa efterlevnad samt analysera möjlighet att bedriva visst fiske inom områdena utan att äventyra möjlighet till uppföljning av det vetenskapliga projektet. Analys av konsekvenser behöver redogöra för potentiella effekter av förändrade fiskemönster och möjlig omallokering av fiskeansträngning till andra områden som en direkt följd av föreslagna fiskeregleringar inom försöksområdena.

Eftersom det rör sig om ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt bedöms beskrivning av försöksdesign och vetenskaplig uppföljning utgöra en mycket viktig del för att motivera projektets genomförande. Utifrån föreslagna områden och regleringar behöver underlagen tydligt beskriva utformning av försöksdesign för vetenskaplig utvärdering såväl som löpande uppföljning och datainsamling för att så långt som möjligt utvärdera fiskeregleringens effekt inom områdena utifrån samtliga utpekade leveranser inom regeringsuppdraget. Följande leveranser har identifierats och behöver där med beskrivas och beaktas i den löpande uppföljningen och utvärderingen av fiskeregleringen inom det vetenskapliga projektet:

- Effekter för biomassa
- Effekter för beståndsstruktur
- Effekter för ålder- och storleksstruktur
- Effekter av säl och fågel
- Effekter av klimat och miljö
- Effekter för andra fiskarter
- Effekter av eventuellt fiske som bedrivs inom områdena

- Effekter av andra förvaltningsåtgärder och orsakssamband, t.ex. utvecklingen för fiskerimortalitet inom förvaltningsområdena som helhet till följd av årliga beslut om fastställda kvoter
- Samhällsekonomiska effekter
- Ekonomiska och sociala effekter för fisket och beredningsindustrin

Genomförandet nyttjar det pågående arbetet i de två pilotområdena i Stockholms skärgård och Södra Bottenhavet som ingår i *Pilotprojekt för ekosystembaserad havsförvaltning i Sverige*, åtgärd 44 i Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022-2027 i enlighet med svensk Havsmiljöförordning. Inom det projektet har Stockholms universitet publicerat en rapport för de konceptuella modellerna av ekosystemet i Stockholms skärgård. Dessa modeller integrerar både fiskets intressenters observationer och den vetenskapliga expertisen kring fisk, fiske och ekosystemet i området. Resultaten bidrar till ökad förståelse för sillens/strömmingens roll i skärgårdens ekosystem och kompletterar det pågående arbetet med att kartlägga och förstå sill/strömmingens betydelse i ekosystemet.

Ett omfattande kunskapsunderlag har tagits fram inom ramen för den inledande bedömningen av havsmiljöns status 2024, beslut om analyser och åtgärder avseende ökat skydd för sill och strömming i Östersjön samt Bottenhavet/Bottenviken, och inom tidigare lämnade regeringsuppdrag om att utreda hur fiskeregleringar kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra Egentliga Östersjön. Denna omfattar bl.a. genetisk kartläggning såväl kustnära som i utsjöfisket, bedömning av bifångster, artsammansättning, klimatpåverkan och läkemedels eventuella påverkan på tillväxt och reproduktion. Pågående arbete sker även inom Åtgärdsprogrammet för havsmiljön och den av HaV och SJV beslutade gemensamma strategin för framtidens fiske och vattenbruk. Underlag och analyser som redan är tillgängliga på HaV kommer att utvärderas och relevanta underlag beaktas i det fortsatta arbetet med regeringsuppdraget.

Parallellt pågår flertal processer, projekt och uppdrag inom myndigheten som är av direkt relevans för genomförande och uppföljning av utpekade leveranser inom regeringsuppdraget. Bl.a. pågår projekt som avser genetisk övervakning av bestandsstrukturer för sill- och strömming, pelagisk provtagning samt kust- och utsjöinteraktioner. HaV och Naturvårdsverket arbetar med att följa upp effekter från pågående säljakt samt förbättra kunskap om sälens och skarvens effekter på näringsväven och ekosystemet. Inom arbete med havsmiljödirektivets bedömning av miljötillstånd utvecklas metoder för att bedöma storleksfördelning av kommersiella fiskbestånd och metoder för att kunna beskriva näringsväven på ett mer holistiskt sätt. Initiala resultat bekräftar att storleksfördelning för sill och strömming i centrala Östersjön och Bottenhavet ligger på historisk låga nivåer. Dessutom finns det tydliga indikationer på storskaliga ekosystemeffekter i Östersjöns näringsväv som bl.a. återspeglas genom stora mellanårsvariationer i sillen och strömmingens kondition, samt observationer av avmagrade sälar i vissa områden i Östersjön.

HaV integrerar arbetet inom relaterade processer, projekt och uppdrag för en bred och kostnadseffektiv uppföljning och utvärdering av det vetenskapliga projektet för att utveckla en ekosystembaserad havsförvaltning. Samtidigt utreder HaV möjligheten till alternativ finansiering för att växla upp uppdragets genomförande i form av löpande datainsamling och uppföljning av fiskerelaterade åtgärder i förhållande till utpekade leveranser.

I arbetet med att genomföra det vetenskapliga projektet kommer myndigheten följa utvecklingen av det gemensamma uttalande som antogs av EU-kommissionen, Finland, Polen, Lettland, Litauen och Sverige i samband med 2022 års ministerråd om fastställande av tillgängliga

fiskemöjligheter för bestånd i Östersjön 2023. Genom det gemensamma uttalandet åtog sig EU-kommissionen att skicka en förfrågan till ICES om att genomföra vetenskapliga analyser för att utreda orsak till beståndens minskande storleks- och åldersstruktur i förvaltningsområdena för Bottniska viken och centrala Östersjön, samt identifiera möjliga åtgärder för att adressera dessa problem. Ices har under våren 2024 lämnat rådgivning utifrån denna förfrågan⁵. Råden identifierar nödvändiga insatser för att på både kort och lång sikt undersöka påverkansfaktorer för beståndens storleks- och åldersfördelning. Behoven har sammanfattats i en roadmap som motsvarar sex huvudsakliga kunskapsbehov, där fem av dessa bedöms kunna förbättras genom det vetenskapliga projekt som etablerats genom detta regeringsuppdrag.

HaV har även noterat information från EU-kommissionen om att nya utlysningar för vetenskapliga studier inom fiskeriförvaltning planeras inom kommissionens arbetsprogram 2022–2023 för direktförvaltning under EHFVF. Med hänvisning till det gemensamma uttalandet som antogs under ministerrådet uppmuntrar EU-kommissionen vetenskapliga institutioner inom respektive medlemsstat att inkomma med förslag som särskilt avser sill/strömming i Bottniska viken och Centrala Östersjön eftersom ytterligare vetenskapliga underlag för dessa bestånd bedöms vara mycket relevanta och brådskande. De nationella forskningsinstituten har uppmanats att så långt som möjligt samordna sina ansökningar för att undvika eventuella överlapp. HaV spred informationen om utlysningen när den offentliggjordes. SLU Aqua har tillsammans med finska LUKE ansökt om finansiering för ett tvåårigt forskningsprojekt som fokuserar på ökad kunskap kring strömmingsbeståndens genetik och migration i Bottniska viken. HaV utreder möjligheterna för den nationella medfinansiering som krävs för att nyttja EU-finansieringen. Forskningsprojektet bedöms kunna bidra med viktig kunskap för bedömningen av de uppföljningsresultat som förväntas inom regeringsuppdraget.

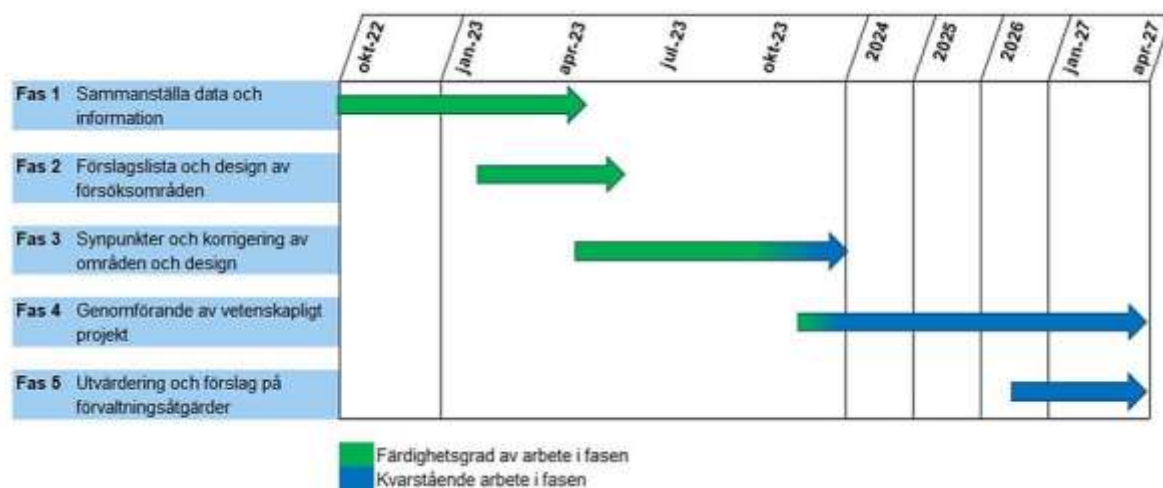
I det löpande arbetet med det tidsbegränsade vetenskapliga projektet kommer myndigheten eftersträva och uppmuntra internationellt samarbete med berörda medlemsstater inom planerade eller pågående vetenskapliga projekt. I sammanhanget har bl.a. Finland startat ett vetenskapligt projekt för sill/strömming i Bottenhavet med syfte att utreda interaktioner mellan beståndsdynamik och förändringar i födoväven.

⁵ ICES. 2024. EU request to establish a roadmap for possible conservation measures for central Baltic and Gulf of Bothnia herring. In Report of the ICES Advisory Committee, 2024. ICES Advice 2024, sr.2024.03, <https://doi.org/10.17895/ices.advice.25435741>

3 Plan för genomförande

3.1 Projektets fem faser samt genomfört, pågående och planerat arbete

Genomförandet sker i fem olika faser som beskrivs mer ingående i avsnitten 3.1.1 - 3.1.5. Efter senaste lägesrapport från april 2023 har fas 1 och fas 2 slutförts medan fas 3 fortsatt pågår då samråd med berörda medlemsländer ännu inte avslutats. Berörda medlemsländer ville initialt avvakta samråd kring utformning av försöksområden tills dess att förhandlingar om fiskemöjligheter för Östersjön färdigställts under oktober 2023. Fas 4 har inletts och ligger i fas med tentativ tidsplan för fasernas genomförande som myndigheten redovisade vid föregående lägesrapport (Figur 1.). För att ge en mer överskådlig bild av genomförandegraden i varje fas, visas detta i grönt i figuren. Vidare specificeras efter varje punkt i avsnitten 3.1.1 - 3.1.5 om arbetet är genomfört, pågående eller ej påbörjat.

Figur 1. Tidsplan för genomförande av projektets olika faser och genomförandegrad/fas.

3.1.1 Fas 1

Sätta samman en vetenskaplig kommitté och sammanställa data och information.

Omfattning:

- Utforma beställning av vetenskapliga underlag för utformning av förslag till lämpliga försöksområden. *Genomfört*
- Framtagande av underlag för data call och utskick av data call till berörda medlemstater. *Genomfört*
- Leverans och bearbetning av inkomna data från övriga medlemsstater. *Genomfört*
- Information till samtliga EU-medlemsstater runt Östersjön om regeringens uppdrag till HaV om att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön. *Genomfört*
- Förfrågan till samtliga EU-medlemsstater runt Östersjön om att lämna förslag till lämpliga nationella kandidater för medverkan i den vetenskapliga kommittén. *Genomfört*

- Delleveransen för fortsatta beredning av förslag till lämpliga försöksområden. Uppdatering av det vetenskapliga underlag som levererades inför myndighetens redovisning av 2021 års regeringsuppdrag om att utreda hur fiskeregleringar kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra Egentliga Östersjön (dnr 1:2021). Omfattar kompletterande information som relaterar till samtliga förvaltningsområdena för sill/strömning i Bottniska viken och Centrala Östersjön. Sammanställning och analys av fiskets bedrivande 2012–2021 för samtliga fartyg, oavsett flagg som bedrivit fiske av pelagiska arter i svensk ekonomisk zon. Information om biologiska kriterier som bedöms potentiellt viktiga för att utse förslag till försöksområden, däribland fisketryck, potentiellt viktiga övervintringsområden, tidigare kunskap om migration, genetik, områden med tecken på ansamling av sill/strömning samt möjlighet till uppföljning av utpekade leveranser inom ramen för det vetenskapliga projektet. *Genomfört*
- Seminarium där berörda intressenter ges möjlighet att ta del av SLU Aquas underlag och analyser, *Genomfört*
- Att sätta samman och tillsätta vetenskaplig kommitté med nationella och internationella experter samt konkretisera uppdragsbeskrivning. *Genomfört*
- Samla och sammanställa data och underlag som finns tillgängligt på HaV med syfte att använda kunskap om bl.a. miljö, klimat, säl och skarv som redan genererats på myndigheten. *Genomfört*

3.1.2 Fas 2

Bereda och utforma förslag på försöksområden inklusive förslag till fiskeregleringar och vetenskaplig design för det vetenskapliga projektets genomförande och uppföljning baserat på samtliga utpekade leveranser inom uppdraget.

Omfattning:

- HaV bereder och utarbetar förslag till lämplig fiskereglering inom avgränsade försöksområden baserat på analyser och underlag framtagna under fas 1. *Genomfört*
- Framtagande av överenskommelse för att förse myndigheten med områdesspecifika vetenskapliga underlag kopplat till förslagen om försöksområden och därtill påföljande fiskereglering som omfattar samtliga fartyg som fiskar efter små pelagiska arter oavsett flagg. Underlagen kommer utgöra en delmängd av de underlag som behövs för nationella och internationella samråd till syfte att beskriva föreslagna försöksområden och fiskereglering, bl.a. inbegripet skälen för dessa med vetenskapliga belägg som stöd samt redogöra för konsekvenser och löpande uppföljning och utvärdering av effekter inom det vetenskapliga projektet. *Genomfört*
- Framtagande av stödjande bakgrundsunderlag för respektive område till grund för nationella och internationella samråd med berörda intressenter och medlemsstater. Myndigheten bedömer att underlagen bl.a. behöver beskriva bakgrund och syfte, sammanfattning av redan tillgänglig kunskap, motivering i form av förväntad/önskad effekt, områdesspecifik beskrivning av områdena (bl.a. batymetri), historisk fiskeaktivitet inom områdena, förslag till fiskeregleringar, konsekvensutredning, bedömning av proportionalitet och möjlighet att bedriva visst fiske inom områdena, potentiella effekter av förändrade fiskemönster, behov av kontrollåtgärder samt beskrivning av vetenskaplig design och uppföljning inkluderat löpande datainsamling och för att tillgodose samtliga utpekade leveranser inom uppdraget. Underlagen

behöver också innehålla en konsekvensanalys om förväntade samhällsekonomiska effekter samt ekonomiska och sociala effekter för fisket och beredningsindustrin.

Genomfört

- Den vetenskapliga kommittén granskar tillgängliga analyser och underlag och kommenterar förslag till områden. *Genomfört*
- Den vetenskapliga kommittén granskar och kommenterar förslag på vetenskaplig design, samt plan för hur försöket vetenskapligt ska övervakas och utvärderas. *Genomfört*

3.1.3 Fas 3

Nationella och internationella samråd samt eventuell korrigerande av områden och vetenskaplig design utifrån beskrivning av föreslagna försöksområden inklusive förslag till fiskeregleringar och vetenskaplig design för det vetenskapliga projektets genomförande och uppföljning.

Omfattning:

- Uppstartsmöte (s.k. pre-konsultation) med berörda EU-medlemsstater som väntas ha ett direkt förvaltningsintresse inom aktuella områden för att säkerställa en öppen och transparent process. Mötet syftar bl.a. till att informera om uppdraget i detalj samt presentera stödjande information kring projektets bakgrund och syfte samt utbyta kunskap och erfarenheter. *Genomfört*
- Löpande samråd i ad-hoc möten med berörda EU-medlemsstater för att nå överenskommelser om tillräcklig information samt det vetenskapliga projektets genomförande och utformning baserat på de förslag och underlag som utarbetas och presenteras till grund för det vetenskapliga projektet. *Pågående*
- Löpande information och samråd med berörda intressenter (inklusive den rådgivande nämnden för Östersjön, BSAC) samt vid behov med EU-kommissionen för att inhämta synpunkter utifrån de förslag och underlag som utarbetas och presenteras till grund för det vetenskapliga projektet. *Pågående*
- Formell process nationellt och för berörda EU-medlemsstater utifrån de juridiska ramverk som tillämpas för det vetenskapliga projektets genomförande. *Pågående*
- Formellt beslut och antagande av det vetenskapliga projektets genomförande utifrån de juridiska ramverk som tillämpas. *Ej påbörjat*

3.1.4 Fas 4

Genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen.

Omfattning:

- Genomföra det vetenskapliga projektet utifrån fastställd vetenskaplig design och beslutad plan för vetenskaplig uppföljning inkluderat löpande insamling av information och data med syfte att utvärdera fiskeregleringen inom områdena utifrån samtliga utpekade leveranser inom uppdraget. Identifierade leveranser framgår av stycke 2.4.2 gällande Omvärldsanalys och tillräcklig information baserat på bästa möjliga kunskap. *Pågående*

3.1.5 Fas 5

Utvärdering och förslag på förvaltningsåtgärder.

Omfattning:

- Bearbeta, analysera och utvärdera insamlad information och data samt sammanställa resultat och kunskap från utvärdering av fiskeregleringen inom områdena utifrån samtliga utpekade leveranser inom uppdraget. *Ej påbörjat*
- Slutrapportering med förslag på eventuell fiskereglering och/eller andra icke-fiskerirelaterade åtgärder baserat på resultatet av ovanstående analyser och sammanställningar. *Ej påbörjat*

3.2 Leverans överlämning

Projektet ska löpa fram till 2027 och en lägesrapport om uppdragets genomförande ska lämnas årligen i april till regeringskansliet. Slutredovisningen ska redogöra för analyser och resultat från det vetenskapliga projektet lämnas till regeringskansliet senast den 30 april 2027. Utifrån dessa analyser ska slutredovisningen innehålla förslag på eventuella påföljande fiskeregleringar eller åtgärder som inte är fiskerirelaterade.

4 Organisation

Två projektledare utgör ledningen och styrningen av projektet. Projektledarna ansvarar för tre olika arbets-team (samråd och dialog, vetenskapliga underlag och aktörssamverkan). Beslut fattas efter föredragning för styrgruppen och generaldirektören.

4.1 Vetenskaplig kommitté

Som en del av uppdragets genomförande har myndigheten tillsatt en vetenskaplig kommitté med representation av nationella och internationella oberoende experter från olika vetenskapliga discipliner relaterade till projektet. HaV har ställt frågan till samtliga EU-medlemsstater runt Östersjön och gett dem möjlighet att inkomma med förslag på representanter i kommittén. Förslag på kandidater inkom från Polen och Danmark och dessa kandidater bekräftade också sitt deltagande inför den formell tillsättning av kommittén. Kommittén består av totalt åtta forskare från Sverige, Danmark och Polen med kompetens inom framförallt fiskekologi och systemekologi.

Syftet med den vetenskapliga kommittén är att skapa en transparent process för att löpande under uppdragets genomförande förse myndigheten med samlade expertbedömningar som baseras på en bred vetenskaplig kompetens i enlighet med fastställd uppdragsbeskrivning.

Enligt fastställd uppdragsbeskrivning har den vetenskapliga kommittén till uppdrag att:

- a) Granska arbetsdokument och vetenskapliga underlag som används för att motivera och utse förslag till fiskereglering inom föreslagna försöksområden
- b) Granska, analysera och kommentera förslag till rumsliga åtgärderna
- c) Granska och kommentera förslag till övervakningsprogram och/eller program för att följa upp det vetenskapliga projektet
- d) Diskutera och föreslå förbättringar av övervakningsprogrammet och/eller följa upp program under projektets gång
- e) Diskutera, granska och kommentera myndighetens slutliga rekommendationer och förslag till eventuella påföljande fiskeregleringar eller åtgärder som inte är fiskerirelaterade baserat på resultaten från det vetenskapliga projektet

Ett första digitalt uppstartsmöte med den vetenskapliga kommittén genomfördes 22 maj 2023 för att informera om uppdragets utformning, bakgrund och syfte samt beslutad uppdragsbeskrivning. Vid uppstartsmötet deltog projektgruppen, samt tillsatta experter inom kommittén. Mötet följdes upp av en fysisk workshop 14-15 juni, där medlemmar i vetenskapliga kommittén, forskare från SLU Aqua och HaV:s projektgrupp deltog. SLU Aqua presenterade kunskapssammanställning som ligger till grund för urval av områden. Diskussionen under workshopen inriktades på utformningen av områden, nödvändiga undersökningar samt hypoteser och orsakssamband för att kunna detektera effekter från en möjlig utflyttning av trålgränsen. Synpunkter från den vetenskapliga kommittén togs med i beredning av utformning av områden men förframförallt i design av uppföljningsprogrammet. På senaste mötet 21 november 2023 diskuterades första förslaget på uppföljningsprogram med den vetenskapliga kommittén. Under 2024 planeras minst en workshop och ett uppföljande möte för att förankra nuvarande förslag på uppföljningsprogram och möjligen diskutera nödvändiga tillägg utifrån synpunkter som har kommit från vetenskapliga kommittén under 2023. Dessutom kommer den vetenskapliga kommittén involveras i diskussion om första resultat och nödvändiga analyser för att kunna utvärdera effekter av regleringar.

5 Samråd och dialog

5.1 Internationella samråd

Ett första uppstartsmöte (s.k. prekonsultation) genomfördes med Finland och Danmark den 27 oktober 2023 respektive 30 november 2023. Det första samrådet syftade primärt till att informera om regeringsuppdraget samt diskutera och inhämta initiala synpunkter från Finland och Danmark angående uppdragets genomförande. Utifrån diskussioner och förslag från uppstartsmöten togs ett första utkast fram av HaV som i sin helhet beskrev myndighetens förslag till genomförande av uppdraget (s.k. draft proposal). Detta förslag levererades till Finland och Danmark den 20 december 2023. I samband med utskick av det första utkastet ombads Finland och Danmark återkoppla med skriftliga kommentarer på utkastet senast den 26 januari 2024. Med beaktande av skriftliga kommentarer levererade HaV ett reviderat utkast till draft proposal den 8 mars 2024. Ytterligare samråd med Finland och Danmark till syfte att diskutera reviderad draft proposal mot bakgrund av inkomna skriftliga kommentarer genomfördes därefter med Danmark den 20 mars 2024 i Köpenhamn, respektive online med Finland den 25 mars 2024.

5.1.1 Draft proposal

Som underlag till de internationella samråden har HaV tagit fram ett förslag som i sin helhet beskriver projektets genomförande och föreslagna fiskeregleringar, ett s.k. draft proposal. Underlaget är skrivet på engelska och beskriver bakgrunden till regeringsuppdraget utifrån beståndssituationer, kunskapsläge och hotbilder för aktuella sill/strömmingsbestånd. Utifrån denna bakgrundsbeskrivning beskrivs det vetenskapliga projektets syften och mål, tillsammans med föreslagna försöksområden och juridiskt ramverk för föreslagna fiskeregleringar, samt förväntade effekter för kontroll och tillsyn. Försöksområdenas betydelse för projektet syfte och mål beskrivs och bedöms utifrån historisk fiskeverksamhet, djupförhållanden och områdenas relevans för sill och strömmingsbestånden under hela livscykeln. Avslutningsvis beskrivs även det uppföljningsprogram som planerats för det vetenskapliga projektets hela genomförande (se avsnitt 6).

5.2 Nationella samråd och dialogmöten

Projektets genomförande ställer krav på betydande samverkan med samtliga berörda intressenter. HaV genomför regeringsuppdraget i en transparent process som syftar till att tydligt beskriva processen, kommunicera hur arbetet utvecklas och ge berörda intressenter möjligheter inkomma med synpunkter på föreslagna områden och relevanta vetenskapliga underlag och konsekvensanalyser som ligger till grund för dessa. Den 17 maj bjöd HaV in till informationsmöte för cirka 60 nationella intressenter med syfte att informera och tydliggöra processen för att utse försöksområden. På mötet presenterade SLU det kunskapsunderlaget som legat till grund för att utse försöksområden. Under tre halvdagar den 6–8 september genomförde HaV tre intressentdialoger i tre städer, i Simrishamn, i Stockholm och i Gävle. På mötena presenterades olika scenarier för försöksområden i Bottniska viken och centrala Östersjön som intressenterna gavs möjlighet att komma med synpunkter på. Efter mötena gavs respektive organisation också möjlighet att inkomma med kompletterande synpunkter genom skriftliga kommentarer. Den 19 mars 2024 anordnade HaV ett särskilt samrådsmöte med direkt berörda producentorganisationer med syfte att diskutera och kartlägga möjliga konsekvenser för fisket utifrån de försöksområden och den reglering som HaV föreslår till följd av uppdragets genomförande.

6 Uppföljningsprogram

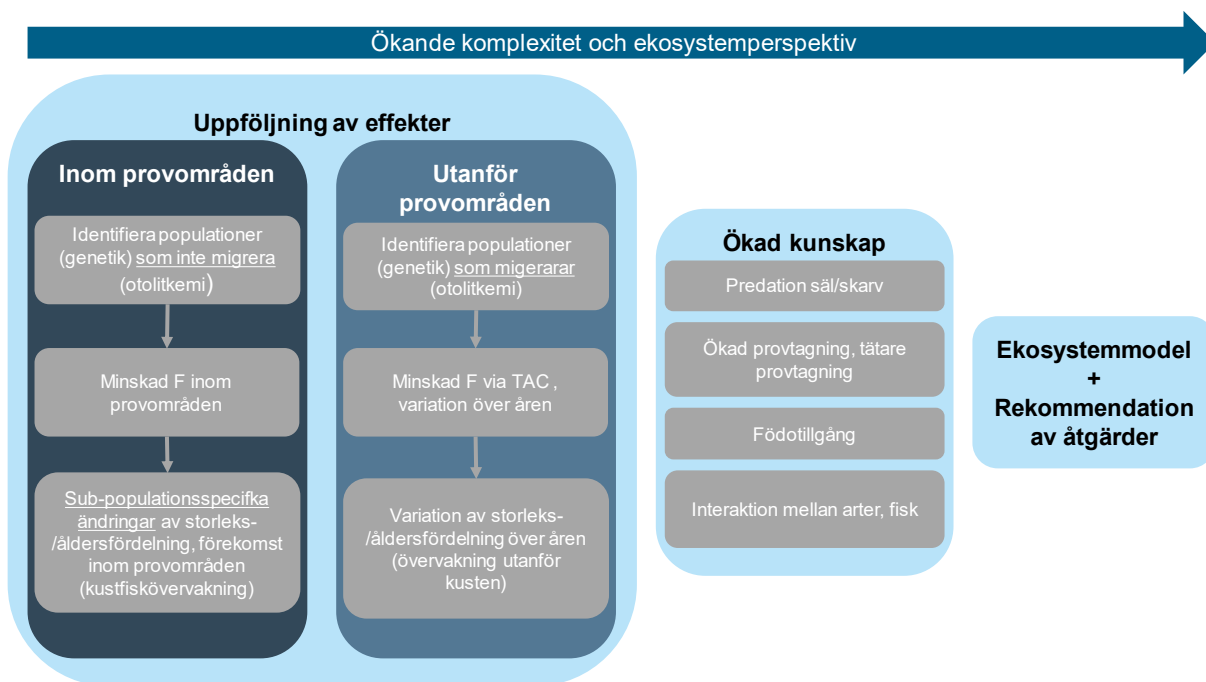
Förslag på uppföljningsprogram har beretts internt på HaV och externt med vetenskapliga kommittén under slutet av 2023 och början av 2024. Uppföljningsprogrammet är strukturerat i sex olika arbetspaket (AP):

- AP0 – Projektledning
- AP1 – Abiotisk och biotisk information
- AP2 – Pelagiskt fisk (strömming, skarpsill och storspigg)
- AP3 – Genetik och otolitkemi
- AP4 – Pelagiskt fiske
- AP5 – Säl och skarv
- AP6 – Ekosystemeffekter

Dessa sex arbetspaket ska uppfylla två syften (a) följa upp effekter från fiskeregleringar i försöksområden och (b) höja kunskapen om strömmings/sillens ekologi, samt bidra med information för att kunna följa utvecklingen av relevanta parametrar utanför försöksområdena (figur 2). I planeringen av uppföljningen har det beaktats att fiskeridödlighet i Bottenhavet och centrala Östersjön kan komma att variera under projektens gång till följd av årliga beslut om fastställda fiskemöjligheter.

Information som samlas in kommer att användas för att detektera effekter av genomförd fiskereglering men även för att kunna uppdatera ekosystemmodeller som beskriver sill/strömmings interaktion med både den abiotiska miljön, samt interaktioner med andra arter och effekter från relevanta påverkansfaktorer, inklusive fiske och naturlig predation. Ekosystemmodeller kommer att kunna användas för att förklara interaktioner mellan kust och utsjö, t.ex. strömmings/sillens migration, så långt som möjligt interaktion med andra fiskarter, framförallt storspigg och skarpsill, samt effekter från naturlig predation från framförallt säl och skarv.

Uppföljningsprogrammet kommer att omfatta hydroakustiska undersökningar i både utsjön och kusten, kustprovfisken, komplettering av dessa undersökningar med analys av planktonsamhället och insamling av abiotisk information, genetiska undersökningar, otolitkemi och insamling av fiskeberoende data med hjälp av yrkesfiskare. Total budget för uppföljningen under samtliga år uppgår till ca. 68 miljoner kronor (tabell 1).

Figur 2. Schematisk beskrivning av uppföljningsprogrammet som bygger på uppföljning av effekter inom och utanför försöksområden, ökad kunskap och ekosystemmodellering, samt rekommendation av åtgärder.

Tabell 1. Kostnader per arbetspaket (AP) och år, samt summa över projekttid per arbetspaket.

	2024	2025	2026	2027	Summa per AP
AP0	957 000 kr	957 000 kr	957 000 kr	957 000 kr	3 828 000 kr
AP1	285 000 kr	285 000 kr	285 000 kr	285 000 kr	1 140 000 kr
AP2	8 523 500 kr	8 523 500 kr	8 523 500 kr	8 523 500 kr	34 094 000 kr
AP3	320 000 kr	320 000 kr	320 000 kr	320 000 kr	1 280 000 kr
AP4	697 000 kr	697 000 kr	697 000 kr	697 000 kr	2 788 000 kr
AP5	4 505 093 kr	6 372 047 kr	6 669 411 kr	2 954 012 kr	20 500 563 kr
AP6	589 000 kr	520 000 kr	1 447 500 kr	1 297 500 kr	3 854 000 kr

Utökad kunskap av effekter från naturlig predation kan vara av stor vikt för att förstå strömmingens/sillens beståndssituation. I förslag till uppföljningsprogram ingår ett flerårigt program för att kunna skatta effekter från naturlig predation bättre. Projektet använder sig av tidigare arbeten i olika program, exempelvis uppföljning av licensjakt och projektet "Predatorers effekt på ekosystem – modellering"; "Uppdatering av förvaltningsplan för skarv", samt pågående övervakning av marina däggdjur gällande populationsstorlek och utbredning, samt hälso- och sjukdomsövervakning. Förslaget omfattar att:

- Utökade undersökningar av populationsstorlek och utbredning av säl och skarv i anslutning till provområden i Egentliga Östersjön och Södra Bottenhavet
- kartlägga rumslig fördelning av gråsäl och möjligen vikare (om det är relevant) under olika tider per år utöver kut- och pälsbytesperioderna då löpande övervakning genomförs
- kartlägga rumslig fördelning under häckningsperioden för storskarv
- kartlägga födosöksområden och beteende, inklusive rörelsemönster och dykprofiler för främst gråsäl och i möjligaste mån även för storskarv

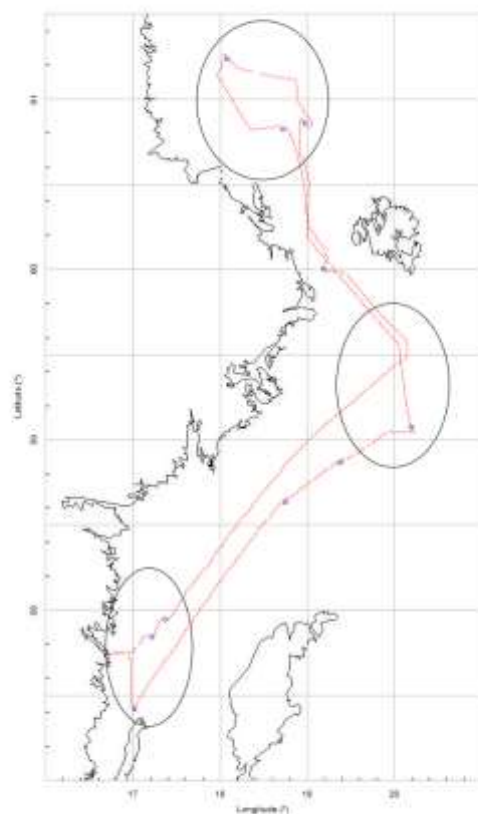
- att intensifiera kutinventering för gråsäl, och möjligen vikare, så långt som relevant, för att komplettera pågående övervakning
- analyser av födoval, uttag och dietsammansättning (art & storlek) för både gråsäl, samt vikare, så långt som relevant, och skarv
- analyser och kartläggning av kondition för både säl och skarv samt häckningsframgång för skarv

Dessa undersökningar kommer i första hand genomföras inom två fokusområden för att kunna komplettera pågående övervakning på bästa sätt.

6.1 Påbörjade undersökningar

HaV har gett SLU Aqua i uppdrag att påbörja uppföljningsprogram så långt som möjligt under 2023 och 2024. I februari 2024 utförde SLU Aqua en första transekt med RV Svea med utgångspunkt Västervik upp till Finngrundens, i södra Bottenhavet (figur X). Under expeditionen täcktes norra delen av SD 27, SD 29 genom Ålandshav och SD 30 genom att runda Finngrundens. Hydroakustiskt data samlades in under nästan hela transekten. Denna data kompletterades med 10 tråldrag (fyra i SD 27; fyra i SD 29; tre i SD 30) där även abiotiska parameter, som temperatur, salthalt och syreförhållanden mättes. Alla fiskarter och en del av fångade evertebrater mättes ombord. Individer som ska ingå i provtagning, längdmäts och sedan fryses individuellt för provtagning av DNA, ålder, kön och mognad. Ytterligare 10 individer togs ur provet för dietanalyser vid varje tråldrag.

Analysen kommer att kompletteras med ytterligare transekt under 2024-2027 och kommer att göra ett viktigt underlag för att kunna bedöma säsongsvariation och populationsstruktur i utsjön.

Figur 3. Karta över utförd transekt med RV Svea, februari 2024. Fokusområden är svart inringad, trålhålen markerad med blå punkter (SLU Aqua, 2024).

7 Kommunikation och rapportering

Uppdragets omfattning och sakfråga är av stort intresse för flera olika intressenter. Från myndighetens sida är det viktigt att hålla samtliga intressenter informerade om projektets status och genomförande. Allmänintresset kring uppdraget är också stort. Det är därför viktigt att upprätta en väl förankrad dialog med berörda intressenter och EU-medlemsstater om bl.a. bakgrund, syfte, val av områden och tillvägagångssätt. Myndigheten har tillsatt en kommunikatör på deltid i projektet och har gjort en kommunikationsplan för att hålla i gång detta arbete. Det är viktigt att HaV tillhandahåller en löpande kommunikation med intressenter för att säkerställa att relevant information fångas upp och att samtliga intressenter löpande informeras om uppdragets genomförande.

HaV har etablerat en extern websida där det går att läsa om uppdragets utformning, genomförande och relevanta dokument finns upplagda. Denna sida kommer också hållas uppdaterad löpande. När det finns information av särskild vikt eller intresse kommer det också publiceras nyheter om detta på HaVs webbsida. Länkar till dessa sidor finns här:

- HaVs externa websida för regeringsuppdraget:

<https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/uppdrag-att-pa-prov-genomfora-fiskeriforvaltningsatgarder-som-motsvarar-en-utflyttning-av-tralgransen-2022.html>

- HaVs hemsida:

<https://www.havochvatten.se/en>